

IRÓK TUNDÖKLÉSE ÉS NYOMORÚSÁGA

Apa fiút, fiu apát elad... A Klaus Mann szerkesztésében megjelenő Sammlung munkatársai közt Thomas Mann, Döblin, Stefan Zweig és Schieckele nevét is olvastuk. A hivatalos irodalmi náci főrumok erre elrendelték a bojkottot ellenük. Az írók kapituláltak, letagadták munkatársi mivoltukat, csakhogy könyveiket szabadon terjeszthessék, vagy ahogy Thomas Mann oly szépen kifejtette „ne vesztítsék el a kontaktust német olvasóikkal“. Julius Eppstein a prágai „Wahrheit“-ben nyílt levélben fordul Klaus Mann-hoz: „Ma nem elég, hogy egy atya feláldozza fiát, mint ahogy Ábrahám is hajlandó volt feláldozni Izsákot. Ma a fiunak éppugy fel kell tudni áldozni apját is. Mit jelent az ön kegyetlen kritikája azokkal szemben, akik messze vannak, ha a saját házában atyja kapitulációját tolerálni tudja, ha nincs bátorsága vele szemben is ugyanúgy itélni. Emlékeztessen az irodalom nagy példáira, férfiakra, akik meggyőződésükért mindent elhagytak, mint ahogy az aggastyán Tolsztoj hagyta ott családját? Ezt Ön ugyanúgy tudja, mint én és mégis hallgat.“

Búcsú Stefan Zweigtől. A fenti apropó a „Neue Deutsche Blätter“-ban ad alkalmat Ernst Fischernek szomorú ítéletre: „Ön közvetítő volt a német és az európai szellem közt és most akár akarja, akár nem, a brutális fasizmust fogja közvetíteni finomidegzetű olvasói felé. Egyszer Ön a Pen Clubban az orosz irodalmat védte. Lehet — mondotta — hogy ez az irányzat megszükiti a tudomány és az irodalom szabadságát, de egy mozgalom, mely egy egész kontinenst képes egyszerűen átalakítani, jogot is formálhat rá. Fontosabb, hogy egy új világ legyen felépítve, mint sem, hogy Stefan Zweig azt írja, ami neki tetszik. Egyszer tehát Önnek fontos volt ez, most pedig egyszerre az lett a fontos, hogy úgy és azt írja, ami Rust és Goebbels uraknak tetszik. Ön és a többiek, akik kapituláltak a fasizmus előtt, nemcsak az íróban vetett hitet ölték meg bennünk. A szellemszabadságnak ez az önkéntes kapitulációja egy szellemellenséges hatalom előtt, véglegesen megölte a szellemi szabadság fogalmát.“

Egy halott király. Ludwig Marcuse a „Neue Tagebuch“-ban állít emléket Stefan George-nak. „Aki őt szerette és önmagát nem akarta megesalni, az életművére mindig azt mondta igen — de. És George király, kinek birodalma sohasem jött és jön a földre, minden tisztelőjének minden időben „nem“-mel felelt. Mindig hallgatott, amikor ünneplésre kértek tőle kegyes engedélyt. Egy korban, amikor Gerhart Hauptmann a világot sem mulasztotta volna el, hogy pezsgővel ne koccintson a demokrata, a szociáldemokrata, a német nemzeti, vagy nemzeti szocialista miniszterekkel, ebben a korban senkitől sem engedte magát királlyá koronázni George“. A prágai „Die Welt Im Wort“ Rudolf Pannwitz nekrológiát hozza: „Ennek a hatalmas embernek a halála után, szentségtörés lenne élete és világának borzongást remegtető makulátlan idegenségét másképp, mint isteni szobormerevségű igazságként felfogni. Ez az igazságpallos az égben lebeg fölöttünk. Ennek a profétának kora, népe, embere még nem született meg. Sohse lesznek itt e földön, mindig csak ellentétei. Proféta az, aki a sohselétezőt és mégis öröktörvényűt kimondja és aki hangosabban olvassa, annak zuhan először a fejére a pallós.“

Egy élő halott. Az élő halott fogalma egyenlő az erkölcsi hullával. Jelen esetben Gerhart Hauptmann-nal. A „Neue Weltbühne“-ben olvassuk: „Annak a bizonyítására, hogy a Harmadik Birodalom rosszabb a halálnál a következő táviratot idézzük, mely a Monistische

Jahrhundert 1913 jul. 13-i számában jelent meg: „Agnetenendorf. Dr. Michelis, Monistenbund Ortsgruppe Königsberg. Öszinte köszönet szíves leveléért. Ön a szellemszabadság fáradhatatlan harcósának nevez engem: igaza van: inkább legyek halott, mint szellemileg béklyózáva és a középkor borzalmas örületébe visszataszítva és Ön úgy gondolkozik, mint én! Meleg köszöntéssel Gerhart Hauptmann“. — A szellemszabadság béklyózása, a középkor, a borzalmas örület, a visszataszítotttság, minden itt van, csak a „szellemszabadság fáradhatatlan harcosa“ nincs sehol. Meghalt. Ha pedig él és lélezkzik, akkor — erkölcsi hulla!

Szentesítés. „Két német évezred történetében annyi az idegen, hogy rá sem ismerünk igazi népi magunkra, mely ott élt, amikor Arminius megverte a rómaiakat és ott élt a Burschenschaftok kardcsattogásában és iskolát nyert a német véderőben... A liberális és anarchisztikus robbantóerő a német erőket helytelen útakra dobta. Így történt, hogy egy gyökértelen, bomlottagyú, u. n. művelt osztály kiadhatta a jelszót: szellemi szabadság, ami csak arra volt jó, hogy a németek lelkét hiúságuk játékszerévé avassa... Ha egy új német kultúra következik, akkor ez csak a hatalom árnyékában lehetséges. Hatalom és kultúra nálunk németeknél kell, hogy egyet jelentsenek. Mert a kultúra nem az, amit a civilizációirodalmárok, a betegagyú bomlottságnak ezen intellektusbestiái alatta értenek. A kultúra a vér és a talaj kifejezője... Adolf Hitler politikai vezetése a német nép kultúrteremtő erőinek a felszabadulását jelenti.“ (H. Hinke! az „Europäische Revue“-ben.) (F.)

OLASZ HANGOK

A Conquiste vezércikkben számol be — mert ugyan mi a fasiszta lapok legfőbb témája? — a sport jelentőségéről: „A jövő felé haladunk gyors és ütemes léptekkel, nem úgy mint valami kellemes és új kaland felé, hanem, hogy elmélyedjünk nap-nap mellett; rögtönzések nélkül munkánk barázdáiba. Az intelligenciát a szívósságnak kell alátámasztania, a szellemet a testnek, a tehetséget a felkészültségnek, a szívet az akarathoz... Határozzuk meg mindnyájunk erejéből, de méginkább a Duce intuiciójából, az új olasz arcát...“ Ugyanebben a lapban olvasunk egy interjút, amit De Miége Sir Oswald Mosley angol fasiszta vezér római megbízottja adott. De Miége világosan beszél: „Vis maior“-ról van szó: vagy fasiszálódni, vagy a szocializmus karjaiba esni. Ön azt hiszi, hogy az angol temperamentum annyira apolitikus, hogy ezt nem értené meg?“

A L'Italia vivente egy Olaszországban szokatlan című cikket közöl: „Neki a polgárságnak“. A cikk első része igen líraián és erőteljesen írja le a polgárt; s az olvasó kíváncsi hogy miért támadja egy fasiszta folyóirat ily' hevesen a polgárságot. Megtudjuk, hogy a polgár nyugodtan ül jó és kényelmes karosszékében, jó szivart szív és emészt, papucs a lábán, látni szőrös lábszárait. A polgár újságot olvas. Közben szól a rádió. A monzai autóverseny eredményeit mondja be a szpiker; a polgár felfigyel: három kiváncsi hogy miért meghalt „Bollandok“. — jegyzi meg a polgár és tovább olvas. Itten azután kiderül, hogy a polgár azért megvetni való „hasat eresztő, címek után áhító, közhelyeket kedvelő“ senkiházi alak, mert nem látja be az autóversenyek fontosságát és jelentőségét, a „gyorsasági versenyek történelmi értékét.“